

**Тернопільський національний медичний університет  
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України  
Навчально-науковий інститут морфології  
Всеукраїнська громадська організація  
“Наукове товариство анатомів, гістологів,  
ембріологів та топографоанатомів України”**

**Збірник матеріалів науково-практичної  
конференції**

**ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ МОРФОЛОГІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ І  
КЛІНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

**10 – 11 жовтня 2019 року**

**Тернопіль – 2019**

## Редакційна колегія

Проф. Небесна З.М. (головний редактор)

Проф. Боднар Я.Я.

Проф. Герасимюк І.Є.

Доц. Крамар С.Б.

Асп. Огінська Н.В. (відповідальний секретар)

Збірник матеріалів науково-практичної конференції

“Прикладні аспекти морфології експериментальних і клінічних досліджень”. – Тернопіль, 2019.

Матеріали публікуються в авторській редакції

97 °С на епільовану поверхню шкіри тварин протягом 60 секунд (площа ураження становила 18-20 % поверхні тіла). Забір, виготовлення гістологічних фотодокументацію, дослідження та морфометричні дослідження проводили згідно загальноприйнятої методики.

У ранні терміни експерименту (стадія шоку та ранньої токсемії) спостерігається помірне просвітлення, вакуолізація цитоплазми та каріопікноз ядра клітин Лагерганса.

У пізні терміни експерименту (стадія пізньої токсемії та септикотоксемії) встановлено просвітлення цитоплазми, розширення каналців ендоплазматичної сітки, гіпертрофію мітохондрій з просвітленням їх матриксу, зменшення гранул Бірбека. встановлено зміни специфічної лопатевої форми ядра - набуває сегментованого вигляду, збільшується вміст гетерохроматину і розширюється перинуклеарний простір, що свідчить про пригнічення функціональної активності.

Таким чином, у ранні терміни експерименту спостерігаються пристосувально-компенсаторні зміни, а в пізні терміни – деструктивні зміни клітин Лангерганса як основної ланки ЕПО, що погіршує кератинізацію, проліферацію та регенерацію епідермісу при термічній травмі.

**Донець І.М., Шепітько В.І.**

## **ГІСТОМОРФОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІОКАРДУ У ІНТАКТНИХ ЩУРІВ**

*Вищий державний навчальний заклад України “Українська медична  
стоматологічна академія”, м. Полтава*

Захворювання серцево-судинної системи та печінки є провідною причиною смертності в багатьох країнах світу. За даними центрів контролюючих захворюваність та їх профілактику, середня тривалість життя була б на 10 років більшою за відсутності даної проблеми. Проведена нами деталізація структурної організації міокарду передсердь щурів в нормі

розширює уявлення про морфофункціональний стан тканин цього органу, що в подальшому дозволить встановити основні ланки патогенезу захворювань міокарду та допоможе в пошуку шляхів їх корекції та лікування.

Серце є біологічним насосом кровоносної системи, що приводить в рух кров та має три оболонки: ендокард, міокард, епікард. М'язова оболонка серця (міокард) складається з серцевої м'язової тканини, яка побудована з волокон, що анастомозують між собою та прошарків сполучної тканини з судинами і нервами. Структурно-функціональними одиницями волокон є кардіоміоцити, серед яких виділяють скоротливі та провідні. Передсердні кардіоміоцити виробляються біологічно активні речовини, в тому числі активний гормон пептидної природи - передсердний натрійуретичний фактор (ПНУФ)

Метою дослідження є встановлення гістоморфологічних особливостей міокарду передсердь в нормі у щурів.

Дослідження проведене на передсердях взятих від 5 статевозрілих безпорідних білих щурів.

Експеримент був проведений з дотриманням міжнародних принципів Європейської конвенції «Про захист хребетних тварин, які використовуються для експериментів та інших наукових цілях» (Страсбург, 1985), нормам біомедичної етики та відповідним Законам України, згідно з «Правилами використання лабораторних експериментальних тварин» (2006, додаток 4) і Гельсінською декларацією про гуманне відношення до тварин, та витягу з протоколу засідання комісії з питань біомедичної етики Української медичної стоматологічної академії № 122 від 12.05.2015 року. Застосовані загальногістологічні та електронно-мікроскопічні методи дослідження.

Будова міокарду передсердь щурів на електронномікроскопічному рівні підпорядковувалась будові серцевої м'язової тканини. Нем'язовий компонент був представлений сполучною тканиною з великою кількістю кровоносних судин та нервів. М'язовий компонент представлений тісно пов'язаними між собою поперечно-посмугованими клітинами – кардіоміоцитами. Нем'язовий

компонент міокарда передсердь помірно розвинений і представлений численними елементами сполучної тканини, судинами мікроциркуляторного русла, нервовими волокнами і клітинними елементами імунної системи. Між шарами м'язових волокон виявляються прошарки сполучної тканини, в яких визначаються пучки колагенових волокон і поодинокі макрофаги. Фібробласти в невеликій кількості розташовані на відносно великій відстані один від одного, контактуючи між собою відростками. Колагенові волокна в міжклітинному просторі утворюють різних розмірів пучки і формують пласти. Деякі волокна тісно пов'язані з бічними поверхнями кардіоміоцитів. М'язовий компонент міокарда лівого і правого передсердь представлений кардіоміоцитами, які формують складно організовані в просторі волокна. Було встановлено, що численні кардіоміоцити об'єднуються між собою за допомогою вставних дисків, в складі яких визначають десмосоми і щілинні контакти. Вставні диски виявляються в області торцевих поверхонь контактуючих кардіоміоцитів. Щілинні контакти чергуються з десмосомами та виявляються між бічними поверхнями передсердних кардіоміоцитів. З боку інтерстицію, вздовж бічної поверхні м'язових клітин, виявляються численні тонкі фібрили, один кінець яких влітається в базальну мембрану кардіоміоцита, а інший - в базальну мембрану ендотеліоцита капіляра або сусіднього кардіоміоцита. Вони виконують функцію прикріплення клітин одна до одної. У просторах між м'язовими волокнами міокарда виявляються колагенові фібрили, які виконують функції опори і розмежування цих волокон.

Таким чином, виявлено, що нем'язовий компонент міокарду передсердь щурів представлений елементами сполучної тканини, судинами мікроциркуляторного русла, нервовими волокнами і клітинними елементами імунної системи. М'язовий компонент представлений кардіоміоцитами, які формують складно організовані в просторі волокна. Численні кардіоміоцити передсердь об'єднуються між собою за допомогою вставних дисків. Особливістю передсердних кардіоміоцитів є добре розвинені мітохондрії, гранулярна ендоплазматична сітка, елементи комплексу Гольджі, міофібрили.

Для передсердних кардіоміоцитів характерна наявність секреторних гранул, які в залежності від розмірів та електронної щільності поділяються на великі з гомогенним вмістом, дрібні темні і перехідні.

**Еверт В.В.**

**ОСОБЛИВОСТІ ПАТОМОРФОЛОГІЇ ЛІМФАТИЧНИХ ВУЗЛІВ  
СВИНЕЙ ЗА КЛІНІЧНО ВИРАЖЕНОЇ ЦИРКОВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ  
II ТИПУ**

*Дніпровський державний аграрно-економічний  
університет, м. Дніпро*

Різноманіття проявів цирковірус-асоційованої інфекції, збудник якої є лімфотропним, залежить від природної резистентності та реактивності організму продуктивних тварин. Зниження захисних можливостей організму за впливу низки негативних антропогенних чинників супроводжується розвитком комплексу патологічних змін в органах імунної системи, що проявляються у вигляді чисельних клінічних ознак. На даний час залишаються нез'ясованими питання патоморфології та імунопатологічних проявів захворювань асоційованих з цирковірусами. Патоморфологічні зміни в лімфатичних вузлах хворих тварин надзвичайно різноманітні і потребують детального вивчення для встановлення їх діагностичного значення.

Метою нашої роботи було дослідження патогістологічних змін у лімфатичних вузлах свиней на різних стадіях розвитку клінічно вираженої цирковірусної інфекції II типу.

Матеріал досліджень відбирали від 6 хворих свиней. Досліджували соматичні (поверхневий шийний, пахвовий 1-го ребра, поверхневий пахвинний, нижньощелепний) та вісцеральні (порожньої кишки, ободової кишки, трахеобронхіальний) лімфатичні вузли. Визначали макро- та мікроскопічні зміни органів на різних стадіях розвитку клінічно вираженої інфекції. Органи відбирали від клінічно хворих тварин у 1 мл цільної крові яких міститься понад

Гарапко Т.В., Матешук-Вацеба Л.Р., Головацький А.С., Кочмарь М.Ю. СТРУКТУРНА ПЕРЕБУДОВА ПАРЕНХІМИ СЕЛЕЗІНКИ ПРИ ВИСОКОКАЛОРИЙНІЙ ДІЄТІ ТА ПІСЛЯ ЇЇ ВІДМІНИ .....	36
Гасюк Н.В. ГЕНЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПАТОГЕНЕЗУ ГЕНЕРАЛАЗОВАНОГО ПАРАДОНТИТУ .....	37
Гасюк П.А., Краснокутський О.А. ОСОБЛИВОСТІ ХІРУРГІЧНОГО ЛІКУВАННЯ РЕЦЕСІЇ ЯСЕН .....	38
Герасимюк Л.О., Коваль Д.Б., Кланца М.П. ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНИХ ЗМІН В ЯЄЧКАХ ЩУРІВ У ВІДДАЛЕНОМУ ПЕРІОДІ ПРИ ХРОНІЧНОМУ ОТРУЄННІ АЦЕТИЛСАЛІЦИЛОВОЮ КИСЛОТОЮ .....	40
Гетманюк І.Б, Волков К.С. Андріішин О.П., Грималюк О.І., Валігура Ю.Б. МОРФОЛОГІЧНІ ТА МОРФОМЕТРИЧНІ ЗМІНИ В ПЕРЕДСЕРДЯХ ПРИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІЙ ТЕРМІЧНІЙ ТРАВМІ .....	41
Гнатюк М.С., Татарчук Л.В. ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНИХ ЗМІН ВЕНОЗНОГО РУСЛА ТОНКОЇ КИШКИ ПРИ ПОСТРЕЗЕКЦІЙНІЙ ПОРТАЛЬНІЙ ГІПЕРТЕНЗІЇ .....	43
Головата Т.К., Боднар Я.Я., Бідованець Б.Ю. МОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ СЕЧОВОГО МІХУРА ЖІНОК ПЕРИМЕНОПАУЗАЛЬНОГО ПЕРІОДУ .....	45
Гончарук В.О., Грекуляк В.В., Лазуркевич О.В., Олійник Н.В., Попадинець О.Г., Котик Т.Л. ВПЛИВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ГІПОТИРЕОЗУ НА МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ОРГАНІВ ДИХАЛЬНОЇ, ТРАВНОЇ, СЕЧОВИДІЛЬНОЇ СИСТЕМ ТА ШКІРИ .....	46
Горальський Л.П., Дунаєвська О.Ф. ОСОБЛИВОСТІ МОРФОЛОГІЇ СЕЛЕЗІНКИ БИКА У ВІКОВОМУ АСПЕКТІ .....	48
Григор'єва П.В., Хмара Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ІННЕРВАЦІЇ ШКІРИ СТЕГНОВОЇ ДІЛЯНКИ У ПЛОДІВ ЛЮДИНИ .....	49
Григоренко А.С., Шепітько В.І. ГІСТОМОРФОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МАКРОФАГОЦИТАРНОЇ СИСТЕМИ У ІНТАКТНИХ ЩУРІВ .....	52

Гринцова Н.Б., Романюк А.М. МОРФОЛОГІЧНІ ПЕРЕБУДОВИ СУДИННОГО РУСЛА ЕПІФІЗА СТАТЕВОЗРІЛИХ ЩУРІВ ЗА УМОВ ВПЛИВУ КОМБІНАЦІЇ СОЛЕЙ ВАЖКИХ МЕТАЛІВ ТА КОРЕКЦІЇ АНТИОКСИДАНТАМИ (L-ТОКОФЕРОЛ) .....	54
Грицуляк В.Б., Долинко Н.П., Івасів В.А., Паращин В.М. ГІСТОСТРУКТУРНІ ЗМІНИ В ЯЄЧКАХ ЧОЛОВІКІВ ЗРІЛОГО ВІКУ ЗА УМОВ ХРОНІЧНОГО АЛКОГОЛІЗМУ .....	56
Давтян Л.Л., Дроздова А.О., Коваль А.С. ВИВЧЕННЯ КЛІНІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ПАЦІЄНТІВ ВІДПОВІДНО ДО ВІКУ ПОЧАТКУ АКНЕ.....	57
Данилів О.Д., Шепітько В.І. ГІСТОМОРФОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРІЙЧАСТОГО ВУЗЛА У ІНТАКТНИХ ЩУРІВ.....	58
Денефіль О.В. ВПЛИВ КВЕРЦЕТИНУ НА МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ У СЕРЦІ ЩУРІВ З АДРЕНАЛІНОВО-КАЛЬЦІЄВИМ ПОШКОДЖЕННЯМ МІОКАРДА .....	61
Довбуш А.В., Волков К.С., Тупол Л.Д., Бойко А.О. ЕЛЕКТРОННОМІКРОСКОПІЧНІ ЗМІНИ КЛІТИН ЛАНГЕРГАНСА ПРИ ТЕРМІЧНІЙ ТРАВМІ .....	62
Донець І.М., Шепітько В.І. ГІСТОМОРФОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІОКАРДУ У ІНТАКТНИХ ЩУРІВ.....	63
Еверт В.В. ОСОБЛИВОСТІ ПАТОМОРФОЛОГІЇ ЛІМФАТИЧНИХ ВУЗЛІВ СВИНЕЙ ЗА КЛІНІЧНО ВИРАЖЕНОЇ ЦИРКОВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ II ТИПУ .....	66
Єрошенко Г.А., Шевченко К.В., Крамаренко Д.Р., Ячмінь А.І. ДІЯ ЕТАНОЛУ НА СТАН ГРАНУЛЯРНИХ ПРОТОК ЩУРІВ У ЧАСТОЧКАХ ПІДНИЖНЬОЩЕЛЕПНИХ ЗАЛОЗ .....	68
Жураківська О.Я., Костіцька І.О., Жураківський В.М., Дутчак У.М., Клипич Я.І., Гречин А.Б., Перцович В.М., Власюк Т.І., Боднарчук Ю.В., Іванців О.Р. ВИРАЖЕНІСТЬ ПРОЦЕСІВ АПОПТОЗУ В ЕНДОКРИНОЦИТАХ АДЕНОГІПОФІЗА НЕСТЕТЕВОЗРІЛИХ ЩУРІВ ПРИ ЦУКРОВОМУ ДІАБЕТІ.....	70